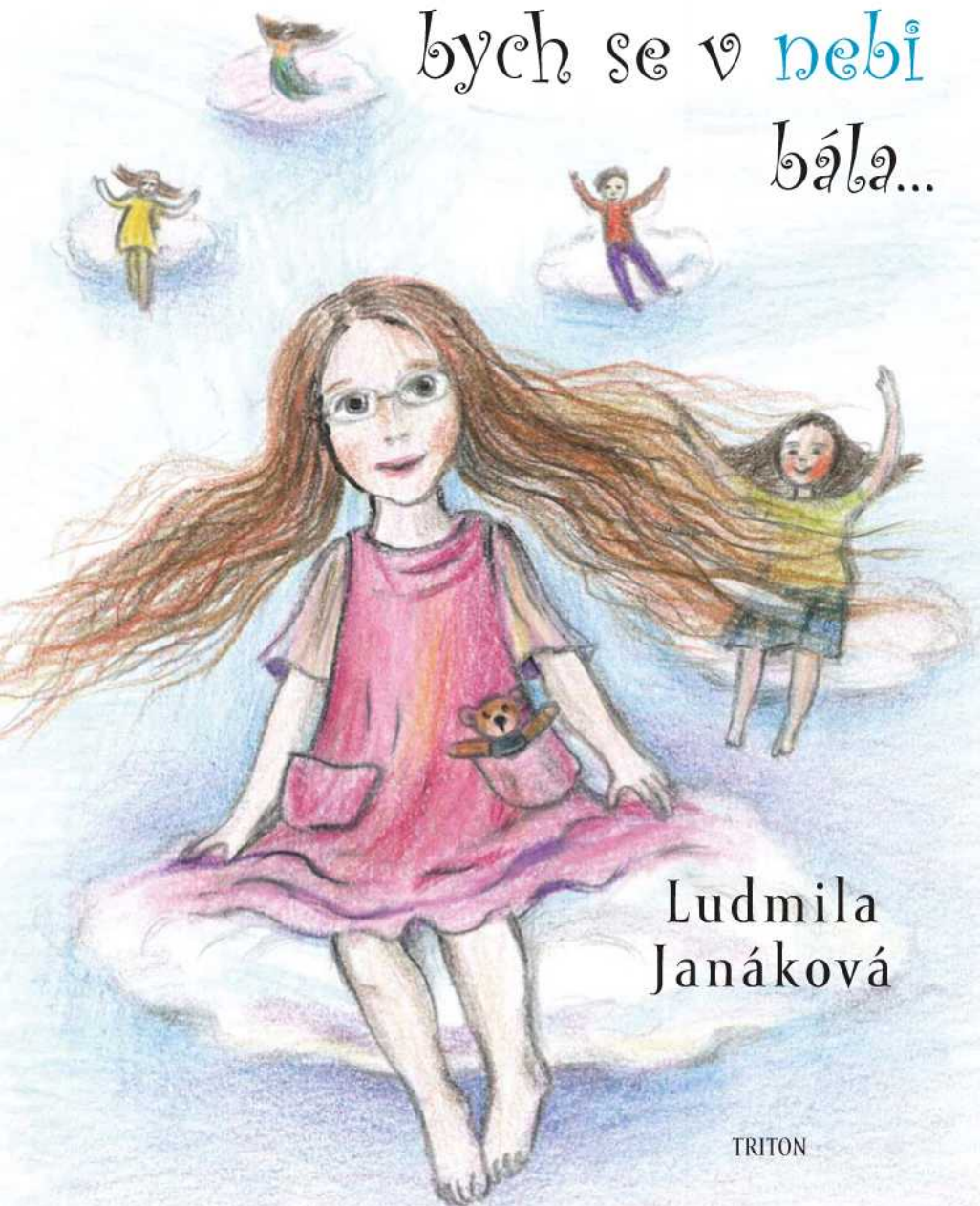

příběh dítěte
s Aspergerovým syndromem
v náhradní rodině

Sama

bych se v nebi
bála...

Ludmila
Janáková

TRITON

TRITON
Praha / Kroměříž

HLEDÁME
RODIČE
PRO VÍCE NEŽ
11 000
DĚTÍ
Z DĚTSKÝCH
DOMOVŮ.

POMOZTE.
STAŇTE SE
PĚSTOUNY.

NADAČNÍ FOND J&T
www.nadacnifondjt.cz

Motto:

„A čekám, pořád a vždycky, až se znovu stane zázrak...“

L. Ferlinghetti

Ludmila Janáková

*Sama
bych se v nebi
bála...*

příběh dítěte s Aspergerovým syndromem
v náhradní rodině

© Ludmila Janáková, 2012
© Stanislav Juhaňák – TRITON, 2012
cover illustration © Vladimíra Burianová, 2012
cover © Dagmar Krásná, 2012

Vydal Stanislav Juhaňák – TRITON,
Vykáňská 5, 100 00 Praha 10,
www.tridistri.cz

ISBN 978-80-7387-538-1

Prolog

Před téměř devíti lety si mě našly moje první dvě dcery – Bára a Kačka. Rok a půl jsem se o ně starala neoficiálně, potom se dostaly do mé péče. O prvních letech našeho sžívání jsem napsala knihu „Dary se přece nevracejí“.

Doba, která uplynula od napsání knihy Dary se přece nevracejí, byla přímo nabita zvraty, změnami a nepříznivými okolnostmi. Rozbila jsem auto, měla jsem úraz, Bára se zapletla s drogovou partičkou, přestěhovaly jsme se, Bára se dostala na střední školu, umřel nám kocourek Želvík a přibyli nám čivaváci Lojza a Ferda... Ale největší změnou bylo bezpochyby přijetí Elišky – našeho dítěte z jiné planety. Dítěte, které bere pozornost a lízátka, ale nabízí mnohem, mnohem víc – úsměvy, mazlení, zvláštní způsob uvažování, který nás nutí myslet na svět a vnímat jej jinak a barevněji. Eliška je dítě, které z nás opravdu udělalo rodinu, stmelilo nás a přinutilo se přizpůsobovat. Díky naší malé jsem se dozvěděla víc o Báře, o Kačce, o svých přátelích a známých, o fetálním alkoholovém syndromu, o autismu a Aspergerově syndromu, ale hlavně sama o sobě. Život je pro mě teď někdy jako voňavý duhový balonek, s kterým se mohu bezpečně vznášet kousek nad zemí a vnímat věci z jiné perspektivy, a jindy jako ta šílená divoká lanovka v lunaparku, která mě vrhá z jedné otočky do druhé – jednou hlavou dolů a podruhé zády napřed – a já nevím, jestli se mám bát nebo smát. A já jsem za ten svůj soukromý zázrak – za tu pestrost a různorodost, kterou jsem dostala společně se svými dětmi – opravdu moc vděčná.

V době, kdy jsem dopisovala tento text, bylo Kačce dvacet pět, Báře sedmnáct a Elišce sedm let.

Zakletá princezna

(básnička pro Elišku)

Jsem ztracená ve vašem světě
Jsem zmatená, mám strach
Nerozumím tvé něžné větě
Nechápu slzy na řasách

Miluju bezpečné věci, co se opakují
Mám ráda vagony, když po kolejích plují
Ráda se houpu, ráda se vším točím
Utíkám vašim otázkám A očím...

Mám strach, tak se pojd' se mnou bát
Mám strach, tak mě pojd' pohoupat
Opakuj moje oblíbená slova
A ujišťuj mě zas a znova
Vyprávěj stejnou pohádku
Ať je svět zase v pořádku

Mám ráda vodu, pořád stejně teče
Nevnímám čas, ať spěchá, ať se vleče
Miluju stěrače, když kapky stírají
Jsem ráda, když se lidi neptají

Chápej mě v tom, co nechápu
Ochraň mě, ať tak netápu
Slož svět v bezpečnou skládačku
A neříkej mi „miláčku“

Mám strach, tak se pojd' se mnou bát
Mám strach, tak mě pojd' pohoupat
Opakuj moje oblíbená slova
A ujišťuj mě, zas a znova
vyprávěj stejnou pohádku
Ať je svět zase v pořádku

Točím se, svět se se mnou točí
Odráží nekonečno v očích
Točím se, houpu, málokdo mě zná
Jsem z jiné planety zakletá princezna...

I.

Co předcházelo aneb Jak jsme k Elišce přišly

V době, kdy začíná děj této knížky, jsem bydlela v průmyslovém městě ve velkém 2 + 1, starala jsem se o čtrnáctiletou Barču a dvaadvacetiletou Kačku s mentálním postižením a měla jsem zažádáno o další dítě do pěstounské péče...

Křížovatka

Sotva jsem dopsala a uzavřela svůj první text (ten poté vyšel v nakladatelství Triton jako kniha „Dary se přece nevracejí“), zase mi život připravil další překvapení...

Někdy v době, kdy jsem text dopisovala, jsem absolvovala přípravné školení pro žadatele o pěstounskou péči. Bylo to zajímavé. Ověřila jsem si spoustu věcí, na které jsem už předtím pracně přišla, a získala jsem nové myšlenky a podněty.

A pak jsem si rozbila hlavu. Celé to začalo úplně nevinně – chtěla jsem svoje holky a ještě jednu svoji začku ze speciální školy vyvézt v sobotu na výlet – podívat se na koníky do jedné vesnice kousek od Městce. Před tou vesnicí je nepřehledná křížovatka, a protože jsem mizerná řidička, bála jsem se jí už dopředu. Vždycky, když jsem tudy projížděla, jsem tam zastavila, rozhlížela se – prostě snažila jsem se o maximální opatrnost. A přesto se mi povedlo nabourat. Chápu, že to druhé auto tam někde být muselo – ale já ho prostě neviděla. Když jsem zaslechla skřípění brzd a poté ucítila náraz, byl to pro mě šok, protože jsem stále měla před očima vjem prázdné silnice. Ale racionálně chápu, že to auto tam někde jet muselo... No, prostě BUM, dvě nabouraná auta, obě v tu chvíli nepojízdná, a to všechno mojí vinou, přestože i druhý řidič mě viděl na té křížovatce stát.

A já se z toho úplně sesypala. Bylo mi jasné, že pojišťovna mi nedá ani korunu, na opravu mít nebudu, ještě dostanu pokutu a půjdeme se asi pást. Celou tu dobu jsem se snažila říkat si, jaké je štěstí, že se nikomu nic nestalo, ale musím přiznat, že převažovaly pocity lítosti. „Co si teď prokristapána počneme?“ ptala jsem se sama sebe a vůbec mi nedocházelo, že se mohou stát mnohem horší věci, než že člověk zruší auto...

Přiznám se, že jsem v tu chvíli vůbec nedokázala sympatizovat s řidičem druhého vozu, který si vcelku nebral servítky, a když zjistil,

že nikdo nebyl zraněn, tak se na mou adresu nijak vybíravě nevyjadřoval. Naopak, já husa hloupá mu záviděla. Záviděla jsem mu, že se mu tam hned sjela široká rodina, že jemu pojišťovna všechno proplatí, že on se tam baví a vtipkuje s přáteli, možná i na mou adresu, zatímco já tam řvu a v poli mi pobíhají tři hladové, vystresované holky a já ani netuším, na jaký servis se obrátit. Prostě jsem si v tu chvíli připadala jako děsně opuštěná chudinka...

A čekalo se na policajty, a čekalo se, až to sepíšou, a čekalo se na odtahovku... A já byla celou dobu zničená z toho, že jsem Petru nemohla včas vrátit domů a že vůbec nevím, jak se do toho Městce dostaneme... Když mi policajti nabídli, ať odjedu s odtahem první já, když tam mám ty holky, přijala jsem to, i když mi to v tu chvíli bylo už nejspíš tak nějak jedno. Ale chtěla jsem se co nejdříve zbavit alespoň zodpovědnosti za Petru.

Postavili jsme zbouranou feldu před servis a já si uvědomila, že máme v tašce DVD na vrácení a že příslušná videopůjčovna je za rohem, zatímco náš byt je na druhém konci Městce. A nějak jsem si nedovedla představit, že bych ten den dokázala ještě absolvovat cestu městskou... A tak jsem poprosila řidiče odtahové služby, jestli by mi u té videopůjčovny cestou nezastavil...

Popadla jsem DVD do pravé ruky a letěla do půjčovny, aby ten dobrák nemusel na nás čekat, když se ještě vrací pro to druhé auto. Letěla jsem ... a zakopla ... a v určitý děsivý moment mi došlo, že tohle už prostě nevyberu ... a zároveň mi došlo, že letím hlavou přímo na roh toho plochého betonového čtverce, který připomíná částečně potopenou kru... A pak jsem ležela na chodníku a bála se zvednout, protože jsem si byla skoro jistá, že pod sebou uvidím svůj mozek. Pak jsem si opatrně sáhla na hlavu a nahmatala děsivou prohlubeň zalitou krví.

Pak mi došlo, že se musím zvednout, jinak si holky budou myslet, že jsem mrtvá. Vstala jsem, a v tu chvíli se mi přes obličej spustila záclona krve. Ano, rány na hlavě opravdu děsně krvácejí, odborná

literatura nelhala... To, co jsem přes krev spatřila, mě nijak nepovzbudilo. Bára seděla v autě, zakrývala si rukama obličej a brečela, Kačka mi běžela naproti a plakala naprosto upřímně a nefalšovaně (a já si do té doby myslela, že ze sebe umí vytlačit jen takové to nevěrohodné: „Bééé, mě to mrrrrrzííí.“)

Blížil se ke mně i šokovaný řidič odtahového vozu, který zjevně netušil, co má v dané situaci dělat. Pamatuju si, že jsem byla překvapená, že necítím velkou bolest (no jasně – šok, ale to mi v tu chvíli vůbec nedošlo), pak jsem také optimisticky přemýšlela o tom, jestli vydržím živá do příjezdu záchranky nebo jestli zemřu na chodníku na masivní krvácení do mozku. „Zavolejte záchranku,“ volala jsem na chudáka řidiče. „Nevíte, jaké tam mají číslo?“ ptal se mě ten ubožák a já potlačila nutkání se hystericky rozesmát.

Řidič dotelefonoval. Zjevně měl pocit, že musí nějak řešit situaci, a snažil se mě přimět, abych si sedla. Mně se do toho nechtělo, protože jsem byla přesvědčená, že když si sednu, tak nejspíš umřu (to jsem mu ale před holkama nehodlala vysvětlovat). Pak přinesl obvaz a řekl Kačce, ať mi ránu zaváže. Když jsem viděla, jak chudák Kačka začíná třesoucími se prsty odmotávat začátek obvazu, bylo mi jasné, že tu nevkusně rudou napodobeninu Niagarských vodopádů, která se mi lije přes oči, nezastaví. „Ukaž, prosím tě,“ vytrhla jsem jí celé balení a plácla jsem si ho přímo na ránu, což Niagaru trochu zadrželo. Pak jsem si opravdu raději sedla, protože jsem viděla, že všichni jsou ze mě coby z chodícího monstra více než nervózní. Ale opravdu jsem si sedat neměla – zažila jsem totiž záchvat akutní paniky a přemýšlela jsem, kam si asi řidič záchranky zajel cestou na svačinu. (Ty nekonečné okamžiky byly pochopitelně čistě subjektivním vjemem, dnes si myslím, že záchranka přijela tak za pět minut.)

Konečně byla záchranka tady, já pořád při vědomí a řidič byl správně otrlý, takže usoudil, že nastoupit zvládnou sama. Netušila jsem, že to nejhorší mě teprve čeká. Ten chlapec jel děsivě, siréna

ječela a já prožívala další soukromé inferno. Pokud do té doby bylo mou největší starostí udržet mozek v hlavě, teď jsem se – krvácení nekrvácení – vši silou držela madel, abych se nerozplácla na podlaze sanitky. Připadala jsem si jako nedobrovolný aktivní účastník Grand Prix a přemýšlela jsem, jestli mě ten hoch chce zachránit, nebo dorazit.

Cestou na chirurgii jsem se snažila jim moc nezakrvácet podlahu a doufám, že mou ohleduplnost ocenili (většinu mých tělních tekutin zachytil oblíbený modrý rolák, z kterého jsem se později musela soukat jako z brnění). Doktorovu optimistickou otázku, jak se mi to probůh povedlo, jsem ignorovala a optala jsem se ho, jestli nemám anizokorické zornice. „Kdybyste je měla anizokorické, tak sem takhle nedojdete,“ uklidnil mě a já mu na oplátku podrobně vylíčila své seznámení s betonovou kostkou.

Lokální anestezie i šití jsem se bála úplně zbytečně. Díky šoku jsem ani jeden z těch čtrnácti stehů moc necítila a hlavně jsem pořád přemýšlela, kdy asi umřu a co zjistí při dalších vyšetřeních. Zjistili, že jsem se trefila opravdu krásně, takže mám jizvu, která mi přesně obkresluje vlasovou linii (chirurg s obdivem poznamenal, že přesně takhle dělají řez neurochirurgové). Kosmetický dopad byl ale to poslední, co mě v tu chvíli zajímalo. Naštěstí také zjistili, že mám hlavu tvrdší než beton. Kost vydržela, a to dokonce bez fraktury. Amnézii jsem opravdu neměla, i když mě asi všichni podezírali, že si vymýšlím, abych mohla jít domů. Pustit mě fakt nechtěli. Toužili si mě nechat na pozorování. A můj zhmožděný mozeček šrotoval, jak jsem vymýšlela, kam dát holky, aby z toho neměly tak velký šok a abych já netrnula hrůzou, co se s nimi děje.

Abý zůstaly samy doma? Když jsem Barunku nechala naposledy samotnou doma (na hodinu a půl), zhlthla polovinu vánočního cukroví, přečetla moje ženské časopisy a strhla na sebe konzoli i s kusem zdi, přičemž ještě spadla z gauče. Co by asi tak stihla za den či za dva? A jak by jí v tom asi zabránila Kačka, která vzorně uskutečnila

jakoukoli hloupost, kterou Barunka či kdokoli jiný vymyslí... Kdyby Barunku napadlo, že podpálí byt, Kačka by šla ochotně shánět sirky a benzin, tím jsem si byla jistá...

„Opravdu mě tady musíte nechat?“ tázala jsem se do omrzení. „Bylo by to lepší,“ krčili bezradně rameny. Že tam může být skryté krvácení, to jsem jako příkladný hypochondr věděla sama nejlíp... Ale co holky? A to kuře v troubě? (Ano, že mám v troubě připravené kuře na pečení, to mi v tu chvíli opravdu leželo na srdci.)

Prostě jsem toužila jít domů, položit svou bolavou hlavu na polštář a koukat na holky. Otočit čudlíkem u trouby, udělat jim to kuře a nemyslet na to, že můžu umřít... Byla jsem zakrvácená, smrděla jsem, holky brečely, hlava bolela, seděly jsme na chodbě a čekaly, a čekaly a já neměla sílu nic řešit... „A jak bych tu asi musela být dlouho?“ zeptala jsem se, když si mě po několika hodinách znovu zavolali, aby mi sdělili výsledky rentgenu. „Asi tak dva dny,“ zněla odpověď a mně ujelo poměrně hlasitě „Do prdele!“. Rozesmáli se doktoři i sestry. „Na rentgenu nic nemáte,“ prohlásil ten sympatičtější. „Vy si to fakt všechno pamatujete?“ – „Ano,“ prohlásila jsem se vši upřímností „všechno, co se dneska stalo, si bohužel výborně pamatuju...“

Takže mě pustili... S varováním, že kdyby cokoli, tak mám okamžitě někoho zburcovat a přijet. Jela jsem domů, rozstříhala odpudivý rolák, upekla kuře, pomazlila se s holkama, vypovídala se po telefonu kamarádkám a sledovala, jestli nevidím dvojité... A dalších pár měsíců jsem se bála, že umřu.

Barče se vrátily záchvaty agresivity. Hned druhý den po úrazu mě napadla, a když jsem ji zklidnila, obviňovala mě, že chci umřít jako její máma, že jsem to udělala naschvál... Kačka začala zanedbávat školu, a vůbec do ní nehodlala chodit. V neděli simulovala akutní bronchitidu (velice přesvědčivě), a když ji doktor nechal týden doma, byla od pondělka úplně zdravá... Když to zkusila podruhé, už jí to bohužel k jejímu velkému rozčarování nevyšlo... Takže ale-